

УДК 676.252.2:658.6(477)

*Т. М. Болгар,
д. е. н., доцент, завідувач кафедри міжнародних фінансів, обліку та оподаткування,
Університет імені Альфреда Нобеля
А. Є. Єгоров,
магістр, Університет імені Альфреда Нобеля*

ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТОРГОВЕЛЬНОГО ТА ЦЕЛЮЛОЗНО-ПАПЕРОВОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

*T. Bolgar,
Doctor of Science (Economics), Assistant Professor,
Head of the Department of International Finance, Accounting and Taxation,
Alfred Nobel University
A. Yegorov,
Master, Alfred Nobel University*

PROBLEMS OF THE FUNCTIONING OF THE TRADE AND CELLULAR-PAPER SECTOR OF ECONOMY OF UKRAINE

У статті досліджується сучасний стан та динаміка розвитку торговельного та целюлозно-паперового сектору економіки України. Автором розглянуто основні тенденції функціонування даних секторів економіки, у тому числі з опорою на статистичні дані та кризові явища в економіці. Розглянуто також проблеми функціонування торговельного та целюлозно-паперового секторів економіки, на основі чого було зроблено висновки стосовно негативних економічних явищ та прогалів в цих секторах. Автором запропоновано і подано кілька можливих пропозицій окремо для сфери торгівлі та окремо – для целюлозно-паперової сфери, які сприятимуть подальшому покращенню економічної ситуації.

The article examines the current state and dynamics of the development of the trade and pulp and paper sector of the Ukrainian economy. The author considers the main tendencies of functioning of these sectors of the economy, including those based on statistical data and crisis phenomena in the economy. The problems of functioning of the trade and pulp and paper sectors of the economy were also considered, based on which conclusions about negative economic phenomena and gaps in these sectors were made. The author proposed and submitted several possible proposals separately for the sphere of trade and separately - for the pulp and paper sector, which will contribute to further improvement of the economic situation.

Ключові слова: торговельний сектор, оптова торгівля, папір, целюлоза, обробка деревини.

Key words: trade sector, wholesale trade, paper, cellulose, wood processing.

Постановка проблеми. Негативні тенденції соціально-економічного розвитку України в останні роки

стали наслідком не ринкових реформ, а відсутності виваженої стратегії економічних перетворень, не завжди послідовної економічної політики. Сучасний стан економіки і фінансової сфери України характеризується суперечливими тенденціями, що породжуються як об'єктивними факторами, так і помилками та прорахунками в економічній політиці. Інакше кажучи, головні втрати в економічній сфері України були зумовлені причинами переважно суб'єктивного характеру.

Головним фактором, що зумовлює необхідність кардинального реформування вітчизняної економіки та підвищення її конкурентоспроможності, є вибір курсу на формування відкритої економіки та інтеграцію у світові економічні структури. Реалізації цього курсу заважають недосконалість форм і методів державного регулювання економічного розвитку, вади податкової системи, нестача інвестиційних ресурсів, слабка інноваційна активність, відсутність результатів, очікуваних від приватизації, практична відсутність результатів адміністративних реформ та інституціональних змін.

Загрозу всій політиці ринкового розвитку становлять поширення та зростаючі масштаби тіньової економіки, криміналізація економічних, майнових і фінансово-банківських зв'язків, а також грошового обігу.

На сучасному етапі господарювання проблемними питаннями для успішного функціонування торговельного та целюлозно-паперового секторів економіки України є: слабкий стан розвитку торгівлі, недостатня технологічна оснащеність целюлозно-паперової промисловості, вплив кризових явищ – все це не сприяє розвитку галузі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Напрямок дослідження та аналіз проблем, що гальмують розвиток торговельного та целюлозно-паперового секторів економіки України є актуальним як з теоретичної, так і з практичної точки зору. Питаннями розвитку торгівлі і паперово-целюлозної промисловості займалися такі науковці А. В. Огієнко [1], В. М., О. В. Вінниченко [2], І. Г. Курочкіна [3] та інші. Однак слід розглянути не вирішені ще проблеми у контексті нових викликів для України – ведення бойових дій на Сході держави, встановлення нових торговельних зв'язків з країнами Євросоюзу та подальшим розвитком зовнішньоекономічної діяльності.

Формулювання цілей статті. Мета наукової статті – на основі результатів аналізу сучасного стану торговельного та целюлозно-паперового сектору економіки України виділити проблемні питання та запропонувати шляхи їх вирішення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасний макроекономічний стан України характеризується активним процесом реформації старої моделі економіки, але незважаючи на ці позитивні зрушення, вплив реформ на стан національної економіки є недостатньо дієвим, наявний вітчизняний науково-технічний та виробничий потенціал ще не вдалося реалізувати в повній мірі.

Теперішній стан економіки багатьох підприємств та деяких галузей фахівці вважають кризовим [3]. Це підтверджується дослідженням показників загальновідомих індикаторів, що надають можливість охарактеризувати стан бізнесу підприємств:

- падіння виробництва, дисбаланс структури та ціни;
- зменшення продуктивності праці;
- випуск неконкурентоспроможної продукції або її низька рентабельність при високих збитках;
- дефіцитна структура балансу та обігових коштів;
- існують і значні внутрішні проблеми, такі як надмірна централізація управління, неадекватне планування і контроль за виробництвом, незадовільні форми оплати праці та моральний клімат на виробництві, конфліктність і низька мотивація персоналу [1].

Кризові явища торкнулися також торговельних підприємств України, що можна обумовити високою залежністю торгівлі від фінансового стану в державі. Криза в цьому секторі має свої істотні особливості, однак негативний вплив на торговельні підприємства спричиняють також неефективність державного управління новоствореними торговельними підприємствами, слабкий нагляд та контроль, на заводі стає податкова політика. Це зумовило надзвичайно високу підприємницьку привабливість у сфері товарного обігу (35,2 % усіх суб'єктів підприємництва в Україні займаються торговельною діяльністю), що дало поштовх загостренню конкурентної боротьби за споживача [5].

Сучасні дослідження особливостей кризових явищ у торгівлі дають можливість згрупувати їх наступним чином:

- 50,74 % підприємств торгівлі мають збитки від реалізації товарів;
- торгівля посідає друге місце (після сільського господарства) за обсягами сукупного балансового збитку;
- рівень втрати власного капіталу досягає 22,45 %, а збитковість активів становить 4,35 %;
- 75 % обігових активів – це дебіторська заборгованість, якість та ліквідність якої є сумнівними;
- чисті обігові активи мають від'ємну величину;
- коефіцієнт поточної ліквідності становить лише 0,866, що свідчить про неможливість розрахунку за поточними зобов'язаннями;
- коефіцієнт заборгованості досягає 0,839 (при нормі 0,5).

За даними Державної служби статистики [5] структура роздрібною (табл.1) та оптової торгівлі (табл. 2) виглядає наступним чином:

Таблиця 1.
Роздрібний товарообіг вітчизняних підприємств за період 1990 – 2016 (2014-2016 роки – без врахування тимчасово окупованих територій) роки

Рік	Роздрібний товарообіг підприємств (юридичних осіб), млн. грн.	У тому числі питома вага товарів, %		Індекс фізичного товарообороту підприємств (юридичних осіб) до попереднього року, у порівнянних цінах, %	Наявність об'єктів роздрібної торгівлі підприємств (юридичних осіб) на кінець року, тис. од.	Наявність об'єктів ресторанного господарства на кінець року, тис. од.	Кількість ринків з продажу споживчих товарів на кінець року, од.
		Продовольчих	Непродовольчих				
1990	78	44,4	55,6	111,5	145,7	62,7	1576
1991	132	46,8	53,2	90,3	143,1	61,8	1506
1992	1456	48,2	51,8	82,0	138,0	54,6	1482
1993	43824	61,0	39,0	65,0	141,2	48,4	1418
1994	336968	62,3	37,7	86,4	138,3	44,3	1377
1995	11964	63,1	36,9	86,1	133,7	40,3	1282
1996	17344	66,6	33,4	94,9	132,0	37,8	1231
1997	18933	63,7	36,3	100,2	127,5	38,3	1551
1998	19317	58,7	41,3	93,4	121,0	36,9	2120
1999	22151	54,4	45,6	92,9	111,6	34,3	2320
2000	28757	51,9	48,1	108,1	103,2	33,1	2514
2001	34417	50,4	49,6	113,7	96,4	32,0	2715
2002	39691	48,0	52,0	115,0	89,3	30,6	2863
2003	49994	45,6	54,4	120,5	83,8	28,9	2891
2004	67556	43,9	56,1	121,9	78,5	27,9	2869
2005	94332	41,6	58,4	123,4	75,2	27,3	2886
2006	129952	38,2	61,8	126,4	73,6	26,8	2890
2007	178233	35,3	64,7	129,5	71,9	26,2	2834
2008	246903	34,4	65,6	117,3	69,2	24,9	2785
2009	230955	40,0	60,0	79,1	65,3	24,0	2761
2010	280890	39,5	60,5	110,1	64,8	23,4	2758
2011	350059	38,9	61,1	113,2	64,2	22,9	2698
2012	405114	40,2	59,8	112,3	62,2	21,6	2647
2013	433081	41,1	58,9	106,1	59,8	20,6	2609
2014	438343	41,3	58,7	90,0	49,6	-----	2177
2015	487558	41,1	58,9	80,2	49,6	-----	2134
2016	555975	41,0	59,0	104,5	49,3	-----	-----

Таблиця 2.
Оптовий товарообіг вітчизняних підприємств за період 2005 – 2016 (2014-2016 роки – без врахування тимчасово окупованих територій) роки

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Оптовий товарообіг, млн. грн.	492506	631175,2	812160,5	998578,2	817532,4	993695,8	1107283,4	1093290,8	1074753,2	987957	1244220,8	1555965,7
у тому числі товари												
Продовольчі	79123,2	103289,0	131483,2	155100,4	168298,8	193848,5	194516,0	215169,0	199674,1	194669,3	224268,9	252771,0

Продовження табл. 2

Непродовольчі	413383	527886,2	680677,3	843477,8	649233,6	799847,3	912767,4	878121,8	875079,1	793287,7	1019951,9	1303194,7
Частка в оптовому товарообороті, відсотки	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
у тому числі товари												
Продовольчі	16,1	16,4	16,2	15,5	20,6	19,5	17,6	19,7	18,6	19,7	18	16,2
Непродовольчі	83,9	83,6	83,8	84,5	79,4	80,5	82,4	80,3	81,4	80,3	82	83,8
Частка продажу товарів, вироблених на території України, відсотків	71,8	67,7	65,6	65,6	66,8	66,5	63,9	58,9	54,3	48,5	46,9	44,5
Продовольчі	78,6	75,5	75,1	74,8	74,4	75,1	75,5	73,7	71,7	71,4	75,2	76,4
Непродовольчі	70,5	66,2	63,8	63,9	64,8	64,4	61,4	55,3	50,3	42,9	40,7	38,3

Таким чином виходячи з даних таблиць можна сказати наступне:

– незважаючи на кризові явища в економіці України роздрібний товарообіг підприємств в Україні продовжує зростати (дані наведено без урахування окупованих Росією територій Донбасу та Криму). Цей процес має декілька «верхівок» (тобто років найбільшого зростання) – 1994, 2006-2008 роки, а в період з 2009 по 2013 роки він майже подвоївся [5];

– поряд із цим кількість ринків споживчих товарів на відміну від періоду зростання до 2006 року (зафіксована їхня максимальна кількість), а нині навпаки знижується – загалом їхня кількість зменшилась на 25 %. Аналогічний показник діє й стосовно підприємств роздрібною торгівлі – від 1990 року їх кількість скорочується кожного року і загалом зменшилась втричі [8];

– з іншого боку питома вага продовольчих і непродовольчих товарів не зазнає значних змін і в цілому непродовольчі товари переважають у своїй кількості. Виняток становить лише період з 1993 по 2001 роки, коли перевага була на боці продовольчих товарів (що можна пояснити кризою в державі). Таким чином, незважаючи на кризові явища можна вважати, що ринок наповнений продовольчими товарами і населення не відчуває дефіциту продуктів харчування [9];

– стосовно оптової торгівлі можна зробити майже протилежні висновки. За даними статистики, оптова торгівля розвивається значно швидшими темпами, ніж роздрібна, збільшившись за 10 років майже втричі. Це можна пояснити створенням нових торговельних мереж та їхнім подальшим укрупненням (наприклад, мережа АТБ). Також слід зазначити, що вони переважно зосереджені у великих містах, де рівень життя населення вищий, ніж у сільській місцевості, що дозволяє розраховувати на більш високі прибутки (особливо при закупівлі товарів у сільській місцевості із подальшим їхнім продажем в містах) [3];

– на відміну від роздрібною торгівлі, де спостерігалися коливання між співвідношенням продовольчих

та непродовольчих товарів, показники співвідношення цих товарів в оптовій торгівлі незмінні – лише п'ята частина реалізованих товарів є продовольчими. Таким чином, твердження про забезпеченість ринку продовольчими товарами є правильним [5];

– з іншого боку, можна помітити постійне скорочення частки вітчизняних товарів у процесі продажу. При цьому частка продовольчих товарів залишається незмінною, а частка непродовольчих скорочується. Загалом цей показник знизився майже удвічі, що може свідчити про падіння виробництва в Україні власних товарів. Особливо тривожним був період 2010-2014 роки, коли лише за чотири роки частка власних товарів знизилась на 20 % [2].

Тому відповідно до статистичних даних можна зазначити, що торговельний сектор України оговтується від кризових явищ, однак серед показників зростання помітні й спірні етапи – зниження кількості суб'єктів господарювання, зменшення частки вітчизняного реалізованого товару; таким чином, торгівля хоча сама й знаходиться в періоді зростання, все ж відбиває собою кризові явища в інших галузях економіки (крім продовольчого), а отже сильно залежить від загального стану економіки і фінансів у державі [5]. Тому для вирішення проблем функціонування та існування торговельного сектору економіки доцільно зробити наступне:

– перш за все, від початку незалежності Україна не могла визначитись із пріоритетністю власного торговельного вектору. Це безумовно була саме Російська Федерація, більшість підприємств були орієнтовані на експорт до неї. Однак при цьому постійно зростав товарообіг до Євросоюзу, що часто викликало суперечки із тим, який напрям є важливішим. Позитивним зрушенням у цьому сенсі є остаточний вибір Україною пріоритетності саме європейського вектору, внаслідок чого товарообіг з Європою нині складає майже 50 % [6];

– важливо також не стільки збільшити частку вітчизняних товарів у торгівлі, скільки посилити позиції України у якості надійної бази для посередницької торгівлі (це покладається на торгових представників України). У такому випадку навіть у разі торгівлі виключно іноземними товарами, плата за посередницькі послуги зростатиме. Це положення витікає з географічного положення України як транспортного коридору між Європою та Азією [7];

– зростання оптової торгівлі є позитивним фактором, однак торгівля в цілому в Україні лише пристосовується до інформатизації, не досить активно впроваджуються нові технології. Перспективним напрямом є технологія впровадження торгових майданчиків он-лайн, зростання Інтернет торгівлі в Україні. Такі технології не можуть залишатися сьогодні без уваги [4];

– крім цього, як вже було зазначено, торгівля відбиває собою стан економіки в цілому в Україні. Це є негативним явищем, оскільки торгівля не має залежати від інших галузей економіки, таким чином її необхідно структурно відмежувати від них. Таке питання вже вирішується, початок покладений створенням інституту торгових представників України [6].

Таким чином, недостатній розвиток торгівлі нині є актуальним питанням, він вирішується на рівні держави, однак ці процеси почалися лише два-три роки тому, чого вкрай недостатньо для повної перебудови торговельного сектору.

Окремо слід розглянути основні тенденції ринку целюлозно-паперової промисловості. Целюлозно-паперова промисловість України об'єднує близько 100 підприємств із виробництва паперу і картону та виробів з них, а разом з переробниками, трейдерами, посередниками, науковими, монтажними та спеціалізованими торговельними організаціями їх налічується понад 300. У галузі працює близько 30 тис. осіб, а на підприємствах галузі встановлено 72 паперо- та картоноробних машини, понад 80 гофроагрегатів, майже 50 підприємств мають обладнання з виготовлення зошитів та 10 – з виготовлення шпалер. Загальна встановлена потужність паперо- та картоноробних машин в Україні становить близько 1 млн тон паперу і картону на рік [5].

За сучасних умов адаптації всіх господарюючих суб'єктів до ринкової моделі господарювання в Україні складається напружена ситуація з забезпеченням народного господарства лісоматеріалами, папером, картоном та іншою продукцією із деревини. З огляду на це, важливим залишається дослідження сучасного стану та тенденцій розвитку целюлозно-паперової галузі з метою виявлення та аналізу причин, що перешкоджають, а інколи й унеможливають налагодження ефективної діяльності.

Головною причиною стримування темпів росту обсягів виробництва паперу, картону та виробів з них, крім фізичної та моральної застарілості основних фондів багатьох картоно-паперових підприємств, є обладнання, що працює понад 100 років, робочий стан якого підтримується переважно за рахунок відновлювального ремонту та модернізації і рідше – шляхом заміни зношеного обладнання та відсутність сировинної бази, що створює залежність вітчизняного виробника від імпортера целюлози і деревної маси та спонукає орієнтуватися на випуск таких видів паперу та картону, які виробляються з вторинного волокна – макулатури. Виробничі потужності з випуску целюлози високого виходу (напівцелюлози) та деревної маси мають лише ВАТ «Жидачівський ЦПК» та ВАТ «Луцький картоно-рубериодний комбінат», що виробляють ці напівфабрикати виключно для забезпечення власних потреб. У структурі виробництва паперу і картону переважають такі види, як картон тарний, папір для гофрування, картон коробковий, папір санітарногігієнічний. А в структурі експорту картоно-паперової продукції ці види паперу та картону, шпалери і тара картона займають значний сегмент.

Стан розвитку целюлозно-паперової промисловості характеризується загальноприйнятим у різних країнах показником споживання картоно-паперової продукції на душу населення. В Україні на одного мешканця сьогодні припадає 28,2 кг паперу та картону на рік, що майже вдвічі нижче від рівня середньосвітового споживання, який дорівнює 65 кг на рік, тоді як у країнах Західної Європи, США, Канаді,

Японії цей показник становить понад 200 кг/рік. В Європі найвищі показники мають: Бельгія – 333,7 кг/рік, Фінляндія – 333,4 кг/рік, Швеція – 268,0 кг/рік, Данія – 233,8 кг/рік, Великобританія – 208,8 кг/рік [5].

Обсяг продукції целюлозно-паперової промисловості у 2016 р. у діючих цінах зріс відповідно до 2015 р. на 14,1 % і становить 9,7 млрд грн, паперу і картону. В Україні за 2016 р. виготовлено 812,2 тис. т, що становило 87,3 % від рівня попереднього року [5], однак цей показник є набагато нижчим, ніж у розвинених країнах світу. Так виробництво паперу і картону становило в таких країнах, як: США – 83 млн т; Китай – 55 млн т; Японія – 31 млн т; Німеччина – 21 млн т; Канада – 19 млн т; Фінляндія – 12 млн т; Франція та Італія – по 10 млн т [5], що свідчить про високе забезпечення відповідною продукцією власного ринку.

Вступ України до СОТ зумовив відкриття вітчизняного ринку картонно-паперової продукції, що призвело до збільшення імпорту багатьох товарів, насамперед паперу для гофрування, тарного картону, ящиків з гофрокартону, зошитів, шпалер, паперу туалетного, що в умовах зношених основних фондів ставить вітчизняного товаровиробника в несприятливі умови. З метою утримання зайнятих позицій на внутрішньому і зовнішньому ринках, підприємства галузі активно здійснюють заходи з модернізації та реконструкції виробництв. Проте, внаслідок впливу світової фінансово-економічної кризи та нестабільності національної валюти, чимало інвестиційних проектів тимчасово було призупинено [2].

Найбільшими експортерами картонно-паперової продукції до України є Індонезія та Фінляндія, які разом поставляють майже 50 % паперу, картону та виробів з них. Як вже зазначалося, основною сировиною для вітчизняних підприємств галузі сьогодні є макулатура. Виходячи з обсягу вітчизняного ринку картонно-паперової продукції 1295,5 тис. т у 2016 р. було заготовлено 680,0 тис. т макулатури, а потреба досягає майже мільйону тонн. Тому в середньому 15-20 % від потреби підприємств або 150-200 тис. т макулатури на рік імпортується. Вітчизняні заготівельні організації не можуть задовольнити в повному обсязі потреби виробників картонно-паперової продукції в макулатурі, оскільки рівень регенерації вторинного волокна в Україні становить 49-50 %, тоді як у багатьох європейських країнах цей показник дорівнює 6570 % [5].

Висновки. Основними факторами, що негативно впливають на створення потужностей з виробництва целюлози і деревинної маси є:

- непривабливий інвестиційний клімат;
- нестабільна політична та економічна ситуація, часта зміна законодавства, що створює високі ризики для інвестора, тому залучення великих обсягів інвестицій сьогодні є проблематичним;
- монополізація ринку лісоматеріалів;
- відсутність можливості створення власної лісосировинної бази або механізму забезпечення крупних споживачів деревини на довгострокових умовах, що є перешкодою для капіталовкладень у розвиток сировинної бази для целюлозно-паперової промисловості.

Тому для вирішення зазначених проблем целюлозно-паперової промисловості можливо запропонувати наступне:

- доцільним є прискорити розвиток галузей промисловості, що ефективно переробляють деревину, серед яких, перш за все, слід виділити целюлозно-паперову галузь, як одну із найбільш пріоритетних та перспективних галузей лісопромислового комплексу;
- необхідно на рівні держави приймати рішення про будівництво нового целюлозного заводу на основі використання деревини як сировини в комплексі з паперовою фабрикою з виготовлення паперу для друку, а також заводу з виробництва деревинної маси з використанням однорічних рослин, що допоможе вирішити питання зі задоволення потреб підприємств целюлозно-паперової промисловості первинною волокнистою сировиною – целюлозою та деревинною масою. У такому разі збільшення обсягів споживання паперу і картону та підвищення рівня регенерації мають стати результатом задоволення потреб споживачів макулатури як вторинної сировини для виробництва паперу і картону;
- норма проникнення новоутворених підприємств є найвищою на тих сегментах ринку, виробництво продукції на яких не є розвинутим, а тому частка такої продукції в загально галузевому обсязі реалізації є найнижчою. Така ситуація є визначальною в ході аналізу целюлозно-паперового ринку як за товарною, так і за територіальною ознакою. Тож стратегія подолання бар'єрів входу на таких ринках повинна розроблятися з урахуванням основних тенденцій, що склалися в окремих сегментах та залежностей, що спостерігаються на ринку у цілому;
- необхідне здійснення низки заходів із реконструкції та технічного переоснащення функціональних підприємств з метою підвищення якості виготовлення паперової продукції та збільшення обсягів її виробництва.

Тому, підсумовуючи усе вищевикладене, можна зазначити про важливі зміни в структурі торгівлі та в целюлозній промисловості, що зараз відбуваються, однак не можна не помітити вразливість цих секторів економіки від кризових явищ у державі. Це є небезпечним явищем, яке може в будь-який момент поставити під загрозу усі позитивні зміни або процеси.

Список літератури.

1. Огієнко А. В. Аналіз стану та напрями удосконалення зовнішньої торгівлі України / А. В. Огієнко // Культура народів Причорномор'я. – 2011. – № 208. – С. 186-189.
2. Вінниченко О. В. Аналіз та структуризація причин, що перешкоджають упровадженню прогресивних

технологій біржової торгівлі зерном / О. В. Вінниченко // Проблеми економіки. – 2015. – № 3. – С. 32-38. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pekon_2015_3_5

3. Курочкіна І. Г. Аналіз тенденцій розвитку світової торгівлі товарами та послугами / І. Г. Курочкіна // БізнесІнформ. – 2015. – № 9. – С. 37-42. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2015_9_7

4. Маловичко С. В. Аналіз сучасних тенденцій та динаміки розвитку електронної торгівлі на підприємствах України / С. В. Маловичко // Проблеми економіки. – 2015. – № 2. – С. 71-77. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pekon_2015_2_11

5. Офіційний сайт Державної служби статистики України // [Електронний ресурс] – Режим доступу <http://www.ukrstat.gov.ua>

6. Офіційне представництво Президента України // [Електронний ресурс] – Режим доступу <http://www.president.gov.ua>

7. Офіційний сайт Верховної Ради України // [Електронний ресурс] – Режим доступу <http://www.rada.gov.ua>

8. Попадинець Н. М. Ринок роздрібної торгівлі України та країн ЄС: порівняльний аналіз / Н. М. Попадинець // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. – 2014. – Вип. 2. – С. 295-303. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sepspu_2014_2_34

9. Третяк О. М. Економічний зміст, роль, механізми та інструменти біржового аграрного ринку / О. М. Третяк // Агро-Інком. – 2011. – № 7. – С. 6 –

References.

1. Ogienko A.V. (2011), «Analysis of the state and direction of improvement of foreign trade of Ukraine», *Kultura narodow Prichernomorja*, № 208, pp. 186-189.

2. Vinnichenko O. V. (2015), «Analysis and structuring of the reasons hindering the introduction of advanced technologies of exchange trade in grain», *Problemy ekonomiky*, [Online], № 3, pp 32-38, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pekon_2015_3_5 (Accessed 10.10.2017).

3. Kurochkina I.G. (2015), «Analysis of trends in the development of world trade in goods and services», *BusinessInform*, [Online], № 9, pp 37-42, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2015_9_7 (Accessed 10.10.2017).

4. Malovychko S.V. (2015), «Analysis of current trends and dynamics of e-commerce development at Ukrainian enterprises», *Problemy ekonomiky*, [Online], № 2, pp 71-77, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pekon_2015_2_11 (Accessed 10.10.2017).

5. The official site of the State Statistics Service of Ukraine (2017), «Statistic information», available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (Accessed 10.10.2017).

6. The official site of the President of Ukraine (2017), «News articles», available at: <http://www.president.gov.ua/> (Accessed 10.10.2017).

7. The official site of the Verkhovna Rada of Ukraine (2017), «News articles», available at: <http://www.rada.gov.ua/> (Accessed 10.10.2017).

8. Popadynets N.M. (2014), «Market for retail trade of Ukraine and EU countries: comparative analysis», *Socialno-econimichny problemy suchasnogo periodu Ukraine*, [Online], № 2, pp 295-303, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sepspu_2014_2_34 (Accessed 10.10.2017).

9. Tretyak O. M. (2011), «Economic content, role, mechanisms and instruments of the stock market agrarian market», *Agro-Incom*. № 7, pp. 6-10.

Стаття надійшла до редакції 18.01.2018 р.